

УДК 351.741

*О.Г. Фролова, д-р юрид. наук, професор
Національна юридична академія України
імені Ярослава Мудрого, м. Харків*

ДО ПРОБЛЕМ ДЕРЖАВНОГО ЗАХИСТУ Й ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПЕРСОНАЛУ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Вищою соціальною цінністю демократичної держави є людина, її права і свободи, їх забезпечення шляхом розроблення необхідних законів та інших нормативно-правових актів і створення спеціального державного механізму їх реалізації. Важлива роль у цьому механізмі відведена органам внутрішніх справ (далі – ОВС). Саме ОВС та їх персонал по праву посідають у системі державних правоохоронних органів України й державному механізмі забезпечення особистої безпеки громадян, у захисті їх прав, свобод і законних інтересів провідне місце. Разом із тим і сам персонал ОВС, що займає, як правило, передні окопи на фронтах боротьби зі злочинцями та іншими правопорушниками, і часто першим приймає на себе їх удари і зазнає шкоди, складається з громадян України, які також мають усі права та свободи людини і громадянина, встановлені Конститу-

цією України.

Зростання злочинності й ускладнення криміногенної ситуації, а також існуючі в суспільстві економічні, соціальні та інші труднощі й негаразди працівники ОВС відчувають на собі та своїх родинах у значно більшій мірі, ніж пересічні громадяни. В огляду на специфіку їх служби та її стресовий і нерідко цілодобовий характер, на невиконання чи неналежне виконання чинного законодавства щодо правового, фінансово-економічного й соціального захисту персоналу ОВС, на його недоліки чи прорахунки можемо констатувати, що в останні роки все це призвело до втрати органами внутрішніх справ свого професійного ядра, до падіння престижу професії працівника ОВС, до виникнення різних негативних проявів у діяльності їх окремих працівників, зрештою, до загального зниження ефективності діяльності цих органів. Статистика

ПРОБЛЕМИ ЗАКОННОСТІ

свідчить, що протягом останнього десятиріччя загальна чисельність працівників ОВС значно зменшилась і можемо стверджувати, що падіння рівня державного захисту й забезпечення безпеки персоналу цих органів разом із загальними кризовими фінансово-економічними негараздами значною мірою сприяли цьому й негативно впливали і продовжують впливати і на чисельно-якісний склад персоналу ОВС, і на ефективність його діяльності. Ці ж факти підтверджуються також аналізом історії діяльності ОВС, що переконливо засвідчує, що в усі часи ефективність діяльності працівників цих органів чи поліції безпосередньо залежала й продовжує залежати від (а) рівня їх державного захисту, (б) забезпечення їх особистої безпеки й належного фінансового, матеріально-технічного та іншого забезпечення діяльності ОВС, (в) установлених законом гарантій особливого державного захисту працівників ОВС, (г) чіткої й детальної нормативної регламентації проходження ними служби в ОВС, (д) законодавчого визначення цілей, завдань та основних напрямків діяльності ОВС, (е) існуючих у суспільстві моральних та інших потреб і цінностей, (є) набутого вітчизняного й між-

народного досвіду в боротьбі зі злочинністю, (ж) практики його застосування й (з) загальноприйнятих уявлень про справедливість, чесність, порядність, правову, демократичну, соціальну державу та ін.

Усе вищевикладене, а також недосконалість законодавства, яке закріплює гарантії правового й соціального захисту працівників ОВС, з особливою гостротою поставило сьогодні питання про необхідність дослідження сучасних проблем державного захисту й забезпечення безпеки персоналу ОВС та вдосконалення їх організаційно-правових засад. Загальні теоретичні питання управління в ОВС, а також окремі аспекти управління персоналом, у тому числі правового й соціального захисту їх працівників, розглядалися такими вітчизняними й зарубіжними вченими як Г.А. Аванесов, О.М. Бандурка, Б.С. Бушуєв, С.Є. Віцин, Р.А. Калюжний, Н.П. Матюхіна, В.М. Плішкін, С.В. Присяжний, В.Д. Суценко, Г.А. Туманов та ін. [Див.: 1-11]. Проте й досі значна їх частина не вирішена, а динаміка їх змін у сучасних умовах як слід не вивчена.

У складному й комплексному процесі державного захисту й забезпечення безпеки персоналу ОВС умовно можна вирізнити декілька основних скла-

Питання адміністративного, господарського та фінансового права

дових елементів, які, на нашу думку, повинні завжди відповідати вимогам часу й потребам суспільства, а саме:

– забезпечення особистої (власної) безпеки працівників ОВС та їх близьких родичів (безпеки їх життя і здоров'я) у зв'язку з виконанням персоналом ОВС своїх службових обов'язків на основі реалізації спеціальної системи заходів державного захисту й чіткої нормативно-правової регламентації її функціонування на практиці;

– належний нормативно-правовий порядок проходження працівниками ОВС державної служби;

– дисципліна й законність в їх діяльності відповідно до вимог чинного законодавства;

– належне фінансове та соціальне забезпечення працівників ОВС (та їх пенсіонерів), що включає їх грошове, продовольче, речове, пенсійне, житлове та інше забезпечення, обов'язкове державне страхування, медичне обслуговування тощо;

– відповідаюче потребам ОВС та умовам сьогодення фінансове й матеріально-технічне забезпечення багатогранної службової діяльності персоналу цих органів;

– формування професійного ядра працівників ОВС на за-

садах спеціального професійного, нормативно-правового, фізичного, медичного та інших видів добору кадрів та їх достатньої загальної освітньої й спеціальної професійної підготовки, системної перепідготовки й періодичного підвищення кваліфікації;

– наукове обґрунтування, вдосконалення й оптимізація згідно з вимогами сучасності системи нормативно-правового регулювання діяльності ОВС з метою підвищення її ефективності й забезпечення належного державного захисту їх персоналу.

Подальший розвиток ОВС та їх якісне перетворення в майбутньому з суто карально-репресивних силових правоохоронних органів на органи державні, які комплексно поєднують свої силові правоохоронні функції з більш мирними цивільними правозастосовчими функціями, а діяльність своїх карально-репресивних силових підрозділів – з діяльністю певних сервісних служб, які надаватимуть правову та іншу допомогу й необхідні правові послуги населенню відповідно до чинного законодавства. Це сприятиме встановленню реальних дружньо-партнерських відносин між персоналом ОВС і пересічними громадянами, забезпечить під-

ПРОБЛЕМИ ЗАКОННОСТІ

тримку населенням працівників ОВС та їх службову діяльність, що в кінцевому підсумку позитивно вплине не тільки на підвищення ефективності й практичної результативності службової діяльності персоналу ОВС у боротьбі зі злочинністю та іншими правопорушеннями, а й задовольнить, з одного боку, соціальні потреби, а з другого – потреби працівників ОВС у підтримці й повазі його з боку членів суспільства.

Будь-який співробітник ОВС України – це не тільки громадянин України, який має права, свободи й обов'язки людини і громадянина, встановлені Конституцією та іншими нормативно-правовими актами, а й водночас, з моменту вступу на державну службу в ОВС – і суб'єкт державно-службових відносин. Державно-службові відносини в ОВС, починаючи зі вступу на службу й після її завершення у зв'язку зі звільненням, установлюються чинним законодавством і конкретизуються відповідними підзаконними нормативно-правовими актами. Наприклад, до умов проходження служби можна віднести: а) тривалість робочого часу та щорічних чергових відпусток; б) додаткові відпустки; в) грошове утримання; г) пільги, гарантії й компенсації; д) державне страхування;

е) порядок забезпечення житлом, службовим транспортом тощо. Іншими словами, це саме той спектр умов, які прямо або опосередковано забезпечують і безпеку персоналу ОВС, і успішне виконання ним своїх службових обов'язків.

Таким чином, забезпечення безпеки працівників ОВС стає елементом відповідних державно-службових відносин. При цьому працівники ОВС набувають особливого правового статусу: окрім закріплених в Конституції України прав, свобод та обов'язків людини і громадянина, вони згідно із Законом України «Про державну службу» отримують додаткові права й обов'язки державних службовців, які для них конкретизуються ще й у багатьох інших нормативно-правових актах, у тому числі й відомчих, оскільки державна служба в цих органах має свою специфіку [12]. Реалізація правового статусу державних службовців ОВС означає виконання ними своїх обов'язків і здійснення на практиці наданих їм прав. А це, у свою чергу, потребує не тільки встановлення відповідних правових гарантій з боку держави, й відповідного забезпечення їх реалізації на практиці.

Разом із тим аналіз динаміки якісного й чисельного кад-

рового складу ОВС України за останні 20 років свідчить про низку небажаних тенденцій, що стосуються демографічної, професійно-кваліфікаційної, освітньої та інших видів структур особового складу ОВС, приміром, значне недокомплектування персоналу, велика плінність кадрів з перевищенням числа звільнених над чисельністю прийнятих на службу, відтік досвідчених співробітників, проблеми збереження професійного ядра, неможливість задовольнити потреби в юристах вищої кваліфікації та ін. Однією з першопричин таких тенденцій є неможливість забезпечити достатньо високий рівень безпеки персоналу ОВС, що підтверджується й проведеннями соціологічними дослідженнями.

Виходячи з правових характеристик безпечної діяльності персоналу ОВС можна сформулювати її поняття як гарантований Конституцією й забезпечуваний законами України й підзаконними правовими актами стан захищеності професійної й особистої життєдіяльності працівників органів внутрішніх справ від посягань на їх життя, здоров'я, честь, гідність, інші охоронювані законом права та свободи, можливість відповідно до закону здійснювати професійні за-

вдання, що дозволяє мінімізувати професійний ризик до соціально припустимого рівня. З урахуванням цього провідна, умовно внутрішня мета державно-службових відносин в ОВС може бути визначена як правова й організаційна оптимізація системи відносин «орган внутрішніх справ як соціальна організація – персонал ОВС». Основними складниками її реалізації є: (1) створення надійних правових, матеріальних, фінансових, побутових, медичних, житлових та інших умов для успішного виконання працівниками ОВС своїх службових обов'язків, належного морально-психологічного клімату в колективі й системи моральних і матеріальних стимулів у роботі, які орієнтували б персонал на підвищення їх творчої й ділової активності, зразкове виконання свого службового обов'язку; (2) побудова дійової системи підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації персоналу, що забезпечує постійне зростання його професіоналізму, (3) гідне постійне й системне державне забезпечення реалізації всіх означених вище основних складових елементів безпеки співробітників ОВС та їх організаційно-правового супроводу й регулювання. Вищезазначене дозволяє вести мову про необ-

ПРОБЛЕМИ ЗАКОННОСТІ

хідність визначення й закріплення в законодавчому порядку спеціального принципу державної служби в ОВС – особливого державного захисту й забезпечення власної безпеки персоналу, що, на жаль, ще не знайшло потрібного відбиття у вітчизняному законодавстві.

Водночас законодавство вже й сьогодні містить окремі норми про перебування різних категорій державних службовців під захистом держави. Це дозволяє вирізнити наступні основні ознаки їх державного захисту:

- захист складається із сукупності певних правових, економічних, соціальних, організаційних та інших заходів, які конкретизуються щодо конкретних категорій державних службовців;

- ці заходи встановлюються (визначаються) органами державної влади, набуваючи певних форм і змісту, здійснюються відповідно до певних процедур – правових, організаційних, політичних та ін.;

- їх реалізація, як правило, здійснюється міністерствами й відомствами, де проходять службу державні службовці, та (або) уповноваженими на те державними органами, органами місцевого самоврядування, а також у випадках, передбачених законом, і самими держав-

ними службовцями, наприклад, шляхом самозахисту своїх прав;

- головною метою встановлення й застосування всіх заходів захисту є забезпечення фізичного, морально-психологічного, фінансово-економічного та іншого благополуччя державних службовців, а також створення належних умов для ефективного виконання ними своїх службових обов'язків і реалізації своїх прав;

- дія при цьому окремих видів заходів захисту, що встановлюються державою, поширюється у випадках, передбачених законом, не тільки на державних службовців, а й на членів їх сімей.

На підставі наведеного можемо констатувати, що під захистом державних службовців взагалі (і працівників ОВС, зокрема) треба розуміти діяльність держави щодо: а) встановлення й застосування заходів правового, організаційного, фінансово-економічного та іншого характеру, спрямованих на створення сприятливих умов для ефективного виконання державними службовцями своїх обов'язків і здійснення їх прав або відновлення порушених та усунення можливості їх порушення; б) забезпечення особистої безпеки; в) компенсації обмежень, пов'язаних з

проходженням служби, та г) підтримання належного рівня життя їх та членів їх родин. Державний захист – це складне й неоднозначне правове явище, яке можна розглядати не тільки як особливий вид юридичної діяльності, а й як різновид правовідносин і міжгалузевий інститут права.

Що стосується форм державного захисту як засобів організації, існування й зовнішнього вираження його змісту, то вони, як правові категорії, тісно пов'язані з відповідною діяльністю державних органів: (а) правотворча форма – з правотворчістю, (б) судова форма – з правосуддям, (в) адміністративна – з діяльністю органів управління, (г) самозахист – з діяльністю самої уповноваженої особи, (д) громадська – з діяльністю громадських об'єднань і т.д. Державний захист здійснюється, як правило, в правотворчій і правозастосовній формах (наприклад, судовій, адміністративній, дисциплінарній). Найбільш демократичною й ефективною вважають судову форму захисту прав і свобод людини, оскільки судовий порядок є найбільш регламентованим і досконалим. Він забезпечує захист будь-яких законних прав та інтересів громадян і суспільства. Адміністративна чи дисциплі-

нарна форми захисту прав та свобод державних службовців на практиці більш поширені. Це пояснюється тим, що саме адміністративне законодавство поряд з іншими його видами визначає правовий статус державних службовців, порядок проходження ними служби та інші важливіші організаційно-правові питання, пов'язані зі здійсненням державними службовцями своїх прав та обов'язків. А розгляд в адміністративному порядку спорів може в окремих випадках призвести до більш оперативного захисту права.

Зрозуміло, що не можна при цьому не звернути увагу й на деякі негативні моменти. Наприклад, у карально-силових структурах, якими є й ОВС, часто зустрічаються факти так званого «захисту честі мундиру», коли вищий контролюючий орган більше заінтересований у захисті інтересів усієї відомчої системи, а не прав і свобод окремої конкретної особи, навіть якщо вона сама належить до цієї системи. Окрім того, незважаючи на велику кількість нормативно-правових актів, прямо чи опосередковано спрямованих на забезпечення належного рівні державного захисту й безпеки персоналу ОВС, ці акти ще й досі не систематизовані, механізм же їх практичної

ПРОБЛЕМИ ЗАКОННОСТІ

реалізації, що включав би реальні джерела забезпечення й визначав відповідальних осіб, форми, види й межі їх відповідальності за невиконання або неналежне виконання цих актів тощо, досконало ще не розроблено, а зміст останніх нерідко має лише декларативний і достатньо необґрунтований характер.

Існуюча сьогодні передбачена чинним законодавством система заходів правового захисту працівників ОВС як суб'єктів правоохоронної діяльності застаріла й має серйозні прогалини в правовій регламентації різних питань, пов'язаних зі специфікою їх повсякденної службової діяльності. Так, потребує подальшого вдосконалення нині діюча система юридичної відповідальності за втручання в діяльність персоналу ОВС. Досконалого вивчення і спеціальної науково-практичної розробки й законодавчого закріплення вимагають обставини, що виключають злочинність діяння співробітників ОВС при виконанні ними своїх службових обов'язків, а також правові підстави й система застосування особовим складом цих органів заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і вогнепальної зброї з урахуванням складності оперативної обстановки й служ-

бових завдань, що стоять перед ОВС.

Необхідно вдосконалити передбачену чинними нормативно-правовими актами систему заходів щодо захисту працівників ОВС при проходженні ними служби. Основними напрямками такого вдосконалення повинно бути: (а) приведення умов служби в ОВС у відповідність до вимог Конституції України, законодавства про державну службу, трудового законодавства і (б) створення балансу прав та обов'язків співробітників та органу внутрішніх справ як суб'єктів державно-службових відносин. Явно недостатньою є існуюча правова база діяльності професійних спілок (асоціацій) працівників ОВС, що вважається однією з основних причин непоширеності цієї форми громадських об'єднань в системі МВС. Їх діяльність підлягає детальному нормативному врегулюванню на рівні законодавчого акта. Зрештою, потрібно розробити й реалізувати на практиці державну комплексну довгострокову й багатосторонню програму підвищення професійності й авторитету персоналу ОВС, його держаного захисту, забезпечення безпеки й престижності праці.

Відповідальність за порушення законодавства України

про службу в ОВС має передбачатися законами України. Однак, аналізуючи чинне законодавство, можна зробити висновки, що в ньому практично немає конкретних норм, які встановлюють таку відповідальність. Питання відповідальності посадових осіб ОВС за порушення законодавства про службу належить теж детально врегулювати. Крім того, треба детально нормативно врегулювати такі питання якот: (а) притягнення до відповідальності посадових осіб ОВС за прийняті ними незаконні рішення щодо переміщення по службі, (б) пониження в посаді чи спеціальному званні, (в) звільнення з ОВС, (г) необґрунтовану затримку подання підлеглого до присвоєння йому чергового спеціального звання, (д) неправильне визначення підстав звільнення з ОВС тощо, урегулювавши одночасно не тільки проблему поновлення порушених прав, а й відшкодування матеріальної й моральної шкоди, завданої працівникові.

Настав час визначити також реальну участь органів прокуратури в захисті службових прав і законних інтересів співробітників ОВС, нормативно врегулювати предмет і порядок громадського контролю за дотриманням їх прав, свобод

та законних інтересів при проходженні служби (зокрема, з боку профспілкових та інших громадських організацій, що діють в цих органах), обмежити втручання в питання контролю оперативно-розшукової, кримінально-процесуальної й адміністративної діяльності ОВС. Слід переглянути питання стосовно заборони організації та проведення страйків працівниками ОВС та щодо інших установлених чинним законодавством обмежень. Одночасно вважаємо доцільним і законодавче закріплення судового контролю за порядком проходження й дотриманням умов служби в ОВС і забезпеченням безпеки їх персоналу.

Значним досягненням законодавства про посилення правового захисту співробітників ОВС, яке усунуло прогалину зі встановлення відповідальності за розголошення відомостей про заходи безпеки, стало прийняття норми, передбаченої ст. 185¹¹ КУпАП. Але якщо в КК України відповідальність за розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист, передбачається (якщо ці дії спричинили шкоду її здоров'ю, смерть або інші тяжкі наслідки), то об'єктивна сторона адміністративного правопорушення, передбаченого вказаною статтею

ПРОБЛЕМИ ЗАКОННОСТІ

КУАП сформульована надто узагальнено. На нашу думку, не змінюючи формального складу даного правопорушення на матеріальний, диспозицію цієї норми треба дещо конкретизувати, щоб полегшати її застосування на практиці.

Статтями 185, 185⁷ КУАП передбачено адміністративну відповідальність за правопорушення, що посягають на нормальну службу діяльність працівників міліції, але маємо щодо цього деякі зауваження: по-перше, адміністративна відповідальність передбачається даними нормами за правопорушення, що посягають на нормальну службу діяльність тільки працівників міліції, хоча до охорони громадського порядку можуть залучатися й інші співробітники ОВС. По-друге, адміністративну відповідальність за правопорушення ст. 185⁷ КУАП встановлює тільки якщо останні вчиняються у зв'язку з виконанням працівником міліції обов'язків з охорони громадського порядку. Вважаємо за доцільне замінити у цій статті словосполучення «обов'язків по охороні громадського порядку» конструкцією «службових обов'язків». По-третє, адміністративне законодавство повинно містити також і відповідальність за опір працівникові ОВС, не поєднаний з насильс-

твом. По-четверте, до заходів забезпечення безпеки співробітників ОВС можна віднести й ті, що спрямовані на охорону їх честі й гідності. У той же час чинне законодавство України ні адміністративної, ні кримінальної відповідальності за діяння, що посягають на честь і гідність працівників ОВС, не закріплює. Потрібно ліквідувати цю прогалину і з урахуванням декриміналізації цих діянь установити за їх учинення щодо працівників правоохоронних органів відповідальність адміністративну.

Важливими чинниками забезпечення безпеки особового складу ОВС є, як уже вказувалося, розвиток їх професіоналізму, формування професійної культури й етики. Домінуючим тут виступає професіоналізм працівників, для розвинення якого необхідно:

- на належному рівні організовувати й проводити професійну підготовку особового складу;

- орієнтувати весь навчальний процес у системі такої підготовки не тільки на набуття теоретичних знань, а на формування практичних навичок та вмій щодо забезпечення безпеки оперативно-службової діяльності, тактики дій у типових та екстремальних ситуаціях, формування високої фізичної, бойової та психологіч-

Питання адміністративного, господарського та фінансового права

ної загартованості персоналу;

– узагальнювати й вивчати на заняттях характерні ситуації, пов'язані з незаконним використанням і необережним поводженням з табельною вогнепальною зброєю, загибеллю й пораненнями співробітників ОВС внаслідок її непрофесійного застосування, що дозволить уникнути помилок у наступній професійній діяльності правоохоронців;

– розробити й постійно вдосконалювати методичні рекомендації з фізичної, вогневої підготовки особового складу, тактики дій працівників у типових та екстремальних умовах тощо з урахуванням практичного досвіду;

– виховувати в персоналу ОВС високу професійну культуру й етику;

– вивчати й створювати

системи профілактики причин та умов, що сприяють виникненню загрози для життя і здоров'я працівників ОВС, професійній деформації персоналу;

– з'ясовувати фактори віктимності й чинники небезпечності в практичній службовій діяльності окремих співробітників, ознайомлювати з ними весь персонал, встановлювати можливості щодо мінімізації й корекції їх впливу на розвиток особистості працівників ОВС та на результати їх служби в органах.

У межах даної статті ми розглянули лише деякі існуючі в сучасних умовах проблеми державного захисту й забезпечення безпеки персоналу ОВС. Подібних проблем, звичайно, значно більше і всі вони потребують поглибленого вивчення й своєчасного розв'язання.

Список літератури: 1. *Аванесов Г.А.* Криминология. Прогностика. Управление: Учеб. пособ. – Горький: Горьк. ВШ МВД СССР, 1975. – 424 с. 2. *Бандурка О.М.* Теорія і практика управління органами внутрішніх справ України. – Х.: НУВС МВС України, 2004. – 780 с. 3. *Бушуев Б.С.* Методы исследования операций в управленческой деятельности органов внутренних дел. – М.: Акад. МВД СССР, 1977. – 162 с. 4. *Вицин С.Е.* Наука управления в сфере правопорядка. – М.: Акад. МВД СССР, 1980. – 196 с. 5. *Калюжний Р.А.* Научно-технический прогресс в деятельности правоохранительных органов. – К.: РИО КВШ МВД УССР, 1990. – 160 с. 6. *Малков В.Д.* Теория управления в сфере правоохранительной деятельности. – М.: Акад. МВД СССР, 1990. – 248 с. 7. *Матюхіна Н.П.* Сучасні проблеми управління персоналом органів внутрішніх справ. – Х.: Основа, 2002. – 126 с. 8. *Плішкін В.М.* Теорія управління органами внутрішніх справ: Підруч. – К.: Нац. акад. внутр. справ України, 1999. – 702 с. 9. *Сущенко В.Д., Присяжний С.В., Коваленко О.І.* Сучасний процес управління в органах внутрішніх справ. – К.: Нац. акад. внутр. справ України, 1999. – 352 с. 10. *Туманов Г.А.* Организация исполнения управленческих решений в органах внутренних дел. – М.: ВШ МВД СССР, 1971. – 127 с. 11. *Фролова О.Г.* Новітня методологія в управлінні в органах внутрішніх справ. – Донецьк: ДІВС МВС України, 2001. – 312 с. 12. *Фролова О.Г.* До проблем сучасного адміністративно-правового статусу працівників органів внутрішніх справ // Пробл. законності. – 2009. – Вип. 100. – С. 252-260.

ПРОБЛЕМИ ЗАКОННОСТІ

К ПРОБЛЕМАМ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ЗАЩИТЫ И ОБЕСПЕЧЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТИ ПЕРСОНАЛА ОРГАНОВ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ

Фролова Е.Г.

Акцентируется внимание на основных элементах государственной защиты и обеспечения безопасности персонала органов внутренних дел (ОВД) Украины. Научно обоснована необходимость усовершенствования их нормативно-правового регулирования с целью повышения эффективности деятельности ОВД.

Ключевые слова: органы внутренних дел, защита, персонал, безопасность, правовое обеспечение, организационно-правовые основы.

TO THE ISSUES OF STATE DEFENCE AND PROVISION OF INTERNAL AFFAIRS OF UKRAINE PERSONNEL'S SECURITY

Frolova H.G.

Special attention has been paid to basic elements of state defence and provision the security of Internal affairs of Ukraine personnel. The necessity of improvement of their legal regulation with the purpose of improvement the effectiveness of Internal affairs of Ukraine activity has been scientifically grounded.

Key words: internal affairs agencies, defence, personnel, security, legal provision, law-organizational and legal basis.

Надійшла до редакції 23.12.2009 р.

УДК 342

Л.П. Коваленко, канд. юрид. наук, доцент
Національна юридична академія України
імені Ярослава Мудрого, м. Харків

СИСТЕМА ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ГАЛУЗІ ЕКОНОМІКИ

Одним з головних напрямків державного управління економікою залишається вдосконалення системи органів виконавчої влади у цій сфері, наділення їх чітким правовим статусом на всіх рівнях. Процес формування цієї системи й за-

конодавства відбувається під впливом розмежування предметів відання між центром і підприємствами, установами, організаціями на місцях, підвищення ефективності управління в галузі економіки. Система органів державного управління